

UZASADNIENIE

Zarządzenie Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla Drawieńskiego Parku Narodowego jest wykonaniem upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.). W parkach narodowych, do czasu ustanowienia dla nich planów ochrony, minister właściwy do spraw środowiska ustanawia w drodze zarządzenia zadania ochronne.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz zakres zadań ochronnych zostały opracowane w formie tabelarycznych zestawień. W zestawieniach określono zagrożenia oraz sposoby i zakres prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej z podaniem lokalizacji, ich rozmiarem (metry, hektary, kilogramy, itp.) oraz określeniem ekosystemów, w których mają być wykonane. Dla wybranych gatunków zwierząt i roślin określono rodzaj zadań ochronnych oraz sposób prowadzenia zabiegów.

W związku z występującymi zagrożeniami przyrody Parku zabiegi wykonywane w ramach ochrony czynnej i krajobrazowej dostosowane zostały do wymogu zachowania funkcji ekosystemów i ekologicznych powiązań między nimi, a także ich renaturalizacji.

Zabiegi w obszarach objętych ochroną ścisłą w ekosystemach leśnych – związane są z utrzymaniem przez cały rok bezpieczeństwa przeciwpożarowego lasów oraz bezpieczeństwa osób odwiedzających Park.

Zabiegi w obszarach objętych ochroną czynną:

- 1) monitoring czynników biotycznych występujących w ekosystemach leśnych, poprzez wykładanie pułapek zapachowych (feromonowych) (dotyczy brudnicy mniszki) – celem wykładania pułapek feromonowych jest określenie tendencji rozwojowych oraz określenie terminu rójki. Pułapki wyklada się w lipcu.
- 2) kontrola rozwoju owadów mogących potencjalnie zagrażać drzewostanom – wykonywana poprzez zbieranie różnych form rozwojowych. Celem zbierania różnych form rozwojowych owadów jest zbadanie tempa rozwoju owadów oraz ich liczebności i określenie realności zagrożenia, jakie mogą stwarzać dla ekosystemów leśnych Parku. Decyzje o ewentualnych dodatkowych pracach podejmuje się wspólnie z Zespołem Ochrony Lasu według metodyk określonych w Instrukcji Ochrony Lasu. Terminy uzależnione są od biologii poszczególnych gatunków i mogą dotyczyć prac w różnych miesiącach.
- 3) kontrolne poszukiwanie owadów w ściółce na powierzchniach próbnych w obrębie stałych partii kontrolnych. Celem zabiegu jest zebranie z powierzchni próbnych zimujących form owadów, określenie ich ilości oraz zdrowotności. Zespół Ochrony Lasu na podstawie otrzymanych materiałów określa stopnie zagrożenia drzewostanów. Prace wykonuje się po pierwszych przymrozkach.
- 4) ograniczanie rozwoju owadów, które mogą powodować nasilone grupowe i powierzchniowe wydzielanie się posuszu, poprzez ewentualny zabieg wycięcia zasiedlonych drzew. Powyższe dotyczy następujących gatunków owadów: cetyniec większy (*Tomicus piniperda*), cetyniec mniejszy (*T. minor*), kornik sześciogłowy (*Ips sexdentatus*), kornik ostrozębny (*I. acuminatus*), smolik drągowinowiec (*Pissodes piniphilus*), smolik sosnowiec (*P. pini*), rytownik dwuzębny (*Pityogenes bidentatus*), przyplaszczek granatek (*Phaenops cyanea*). W razie konieczności po dokonaniu niezbędnej w tym względzie analizy uwarunkowań ekologicznych i ocenie intensywności zjawiska gradacji, ograniczanie rozwoju owadów wykonywane będzie, poprzez wycięcie opanowanych drzew z pozostawieniem posuszu jałowego. Zabieg będzie wykonywany w drzewostanach przeznaczonych do przebudowy oraz w drzewostanach założonych na gruntach polnych. Termin realizacji prac uzależniony jest od biologii owadów.
- 5) budowa nowych ogrodzeń z siatki oraz naprawa istniejących – celem zabiegu jest ochrona nowo zakładanych nasadzeń przed zniszczeniem przez jeleniowate i dziki oraz utrzymanie istniejących ogrodzeń. Prace wykonuje się przez cały rok.
- 6) demontaż starych ogrodzeń z siatki – celem jest udostępnienie powierzchni leśnych, których faza rozwojowa nie jest już narażona na silne żerowanie jeleniowatych i dzików. Prace wykonuje się w okresie wegetacyjnym.
- 7) demontaż osłonek plastikowych – celem jest oczyszczenie powierzchni leśnych z osłonek, które stanowią indywidualną ochronę dla dębów. Prace wykonuje się w okresie wegetacyjnym.

8) ochrona upraw leśnych, poprzez pakułowanie lub zabezpieczanie środkami zapachowymi (repelentami) – celem zabiegu jest ochrona pędów szczytowych przed zgryzaniem, umożliwiającym wzrost drzew w nasadzeniach, nie ograniczając naturalnej bazy żerowej jeleniowatych. Zabieg wykonuje się jesienią.

9) ochrona upraw leśnych przed gryzoniami, poprzez późnojesienne wykaszanie roślinności, ma na celu ochronę upraw, odnowień i podsadzeń przed gryzoniami.

10) regulacja liczebności jeleniowatych i dzików. Celem regulacji jest minimalizowanie szkód powstających w ekosystemach leśnych i nieleśnych (szczególnie narażone są nowe nasadzenia w przebudowywanych drzewostanach Parku). Regulacja liczebności ma na celu również zmniejszenie zagęszczenia zwierząt na terenie Parku. Wyliczona dla jeleniowatych pojemność bazy wyżywieniowej, od wielu lat jest kilkakrotnie przekroczona. W celu określenia liczebności i struktury populacji na terenie Parku co roku przeprowadza się inwentaryzacje. Na podstawie inwentaryzacji oraz wzrastającej śmiertelności (związanej m.in. ze wzrostem drapieżnictwa), określa się liczbę zwierząt do pozyskania. Regulację przeprowadza się uwzględniając okresy ochronne.

11) likwidowanie skutków nagłych zjawisk atmosferycznych (usuwanie wiatrołomów, wywrotów, śniegołomów, itp.) – ewentualny zabieg wykonywany jedynie w przypadkach zdarzeń o charakterze klęskowym i wielkopowierzchniowym (szkód o charakterze masowym).

12) przebudowa drzewostanów sosnowych w celu umożliwienia wprowadzania właściwych gatunków drzew i krzewów oraz umożliwienie wprowadzenia drugiego piętra bukowego, poprzez częściowe wycięcie sosny - celem tego zabiegu jest przebudowa litych drzewostanów sosnowych na siedliskach lasów świeżych, lasów mieszanych świeżych i borów mieszanych świeżych. Przebudowa prowadzona jest w kierunku ich przekształcenia na drzewostany z dominacją dębu lub buka, a także ukształtowania struktury przestrzennej i pionowej wielogatunkowych drzewostanów liściastych oraz bukowych.

13) pielęgnowanie upraw leśnych, poprzez usuwanie drzew chorych, uszkodzonych oraz regulację zagęszczenia i składu gatunkowego – zabieg o charakterze czyszczeń wczesnych spełnia kilka zadań m.in. uporządkowuje skład gatunkowy uprawy i formy zmieszania, reguluje zagęszczenie i selekcję drzew. Celem zabiegu jest doprowadzenie uprawy do etapu, jakim jest początek okresu młodnika. Wykonanie tego zabiegu jest konieczne ze względu na to, iż jest to podstawowy zabieg pielęgnacyjny.

14) przycięcie dęba bezszypółkowego nad szyjką korzeniową (przycinanie na bezpiekę) - ma na celu pobudzenie pączków śpiących do wytworzenia pędów i przyspieszenia wzrostu drzewka, zabieg polega na cięciu nad szyją korzeniową u drzew liściastych. Przycięcie dębów na bezpiekę zostanie wykonane przed sezonem wegetacyjnym.

15) pielęgnowanie młodników, poprzez usuwanie drzew chorych, uszkodzonych, oraz regulację zagęszczenia – zabieg o charakterze czyszczeń późnych, którego celem jest doprowadzenie młodnika do etapu, jakim jest początek okresu drzewostanu dojrzewającego (tyczkowiny). Jest to zabieg przygotowujący drzewostan do pierwszej regulacji struktury przestrzennej i od jej wykonania będzie zależał stan przyszłego drzewostanu. Konieczność wykonywania pielęgnacji w ekosystemach, które osiągnęły zwanie ma duże znaczenie, dla zwiększenia ich odporności i zdrowotności. Zabieg wykonuje się przez cały rok za wyjątkiem maja i czerwca.

16) regulacja składu gatunkowego oraz zagęszczenia drzew w drzewostanach, poprzez wykonanie cięć pielęgnacyjnych – obejmuje:

- a) regulację zagęszczenia w drzewostanach sosnowych w młodszych klasach wieku - celem jest stabilizacja drzewostanu i kształtowanie jego struktury. Zabieg uodparniający drzewostan na czynniki abiotyczne i biotyczne,
- b) regulację składu gatunkowego oraz zagęszczenia drzew w średniowiekowych drzewostanach sosnowych - celem tych zabiegów jest stworzenie warunków do przebudowy tych drzewostanów, tj. do zwiększenia w nich udziału dęba i buka. Regulacja zagęszczenia i składu gatunkowego łączy się z podsadzeniami gatunków liściastych,
- c) regulację składu gatunkowego i zagęszczenia w drzewostanach sosnowych starszych klas wieku - celem tego zabiegu, jest kształtowanie zróżnicowanej struktury przestrzennej i pionowej drzewostanu sosnowego,
- d) regulację składu gatunkowego i zagęszczenia w drzewostanach bukowo-sosnowych starszych klas wieku - celem tego zabiegu jest unaturalnienie drzewostanów, przez wprowadzenie drugiego

piętra bukowego, jako głównej warstwy drzewostanu, eliminacja sosny pochodzenia antropogenicznego.

17) wprowadzanie gatunków w naturalnie powstałych lukach - uzupełnianie luk i przerzedzeń - wprowadzanie gatunków liściastych ma na celu uzupełnienie luk i przerzedzeń. Zabieg wykonuje się w okresie wiosna/jesień.

18) uzupełnianie gatunkami liściastymi w podsadzeniach i odnowieniach - obejmuje poprawki i uzupełnianie wypadów w podsadzeniach i odnowieniach w młodszych klasach wieku. Zabieg wykonuje się w okresie wiosna/jesień.

19) przygotowanie gleby do sadzenia drzew w roku następnym - celem zabiegu jest przygotowanie gleby na powierzchniach przeznaczonych do podsadzeń i odnowień. Gleba przygotowana jest ręcznie w postaci wykonania talerzy. Termin realizacji jesień.

20) pielęgnacja upraw, poprzez wykoszenie roślinności zielnej i krzewów zagrażającej rozwojowi drzew - celem tego zabiegu jest systematyczne niszczenie chwastów aż do czasu, kiedy przestaną one zagrażać drzewkom (motyczenie, wykaszanie). Termin realizacji - okres wegetacyjny.

21) pielęgnacja pasów przeciwpożarowych (wzdłuż dróg publicznych) z pozostawieniem powierzchni gruntu oczyszczonego do warstwy mineralnej - celem zabiegu jest utrzymanie pasa izolacyjnego chroniącego drzewostan przed rozprzestrzenianiem się ognia. Pas utrzymywany jest przez cały rok, ze szczególnym uwzględnieniem okresów o największym zagrożeniu pożarowym (na przedwiośni i latem).

22) ręczne usuwanie podrostów buka i sosny z powierzchni skarpy - celem zabiegu jest ochrona ciepłolubnej i światłolubnej roślinności murawowej rozwijającej się na skarpie.

23) ręczne lub mechaniczne wykaszanie roślinności - celem zabiegu jest zachowanie cennych zbiorowisk roślinnych, utrzymanie różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych. Termin zabiegu uzależniony jest od poziomu wody i dostępności terenu, a jego sposób dostosowywany jest indywidualnie dla każdego obiektu.

24) ochrona czynna ekosystemów wodnych - celem ochrony ekosystemów wodnych jest ochrona procesów w nich zachodzących, utrzymanie różnorodności biologicznej, przeciwdziałanie czynnikom antropogenicznej eutrofizacji oraz przeciwdziałanie pogarszaniu i poprawianie stosunków wodnych. Dla realizacji tych celów zaplanowano m.in. zabiegi czynnej ochrony ichtiofauny. Polegają one w tym przypadku na połowach regulacyjnych w jeziorach najbardziej narażonych na eutrofizację antropogeniczną (Ostrowieckie i Sitno), przeprowadzanych w terminie od stycznia do grudnia (z wyłączeniem marca i kwietnia). Połowy regulacyjne wykonywane są corocznie za pomocą selektywnych narzędzi połowu (wontonów). Pomimo zakładanej selektywności, w tak zwanym przyłowie, stanowiącym niewielki odsetek poławianych osobników, które nie stanowią głównego celu połowu, mogą wystąpić gatunki drapieżne takie jak okoń, szczupak, czy węgorz. Część osobników tych gatunków, ze względu na przypadki śmiertelne, jest w trakcie połowów również pozyskiwana. Z tego też powodu w zadaniach ochronnych uwzględniono także obecność tych gatunków towarzyszących połowowi głównemu ryb karpiowatych. Górną granicę przyławianych osobników gatunków drapieżnych wyrażoną w kilogramach podano na podstawie danych i obserwacji z lat ubiegłych. Zadania czynnej ochrony ekosystemów wodnych polegać będą również na: pozyskaniu materiału do rozrodu (tarlaków certy z jeziora Ostrowieckiego - w maju, pstrąga potokowego - od sierpnia do grudnia, brzany - od maja do czerwca, lipienia w kwietniu z rzek Drawy i Płocicznej), pozyskaniu materiału rozrodczego (ikra i mlecz) certy w maju oraz zarybieniach. Zaprojektowane zarybienia są elementami programów ochrony określonych gatunków ryb: pstrąga potokowego (zarybienia od maja do lipca), brzany (zarybienia od sierpnia do września), lipienia (zarybienia od lipca do września), certy (zarybienia w czerwcu i lipcu), łososia (zarybienia od marca do maja), jesiotra (zarybienia jak w zaleceniach Krajowego Programu Restytucji Gatunku).

25) wyeksponowanie miejsc historycznych - celem zabiegów jest uczynienie miejsc związanych z działalnością człowieka na terenie Puszczy Drawskiej. Działania ochronne obejmują dawne osady, bindugi, cmentarze, park podworski w Barnimiu. Zabieg polega na wykaszaniu roślinności zielnej, usunięciu pojedynczych drzew i krzewów. Na terenie dawnych osad leśnych oszczędza się drzewa i krzewy owocowe. W miejscach, w których wykonuje się zabiegi, ochronie podlegają również gatunki pochodzenia antropogenicznego (np.: stare odmiany drzew i krzewów owocowych). Obiekty dziedzictwa kulturowego eksponuje się także przy pomocy tablic informacyjnych i edukacyjnych.

Planuje się ustawienie nowych oraz konserwację starych tablic. Prace będą wykonywane w ciągu całego roku.

26) częściowe udrożnienie niektórych przeszkód na Drawie – planowane działania polegać będą na częściowym udrożnieniu głównych zatorów na rzece Drawie, uniemożliwiających swobodny przepływ kajaków i powodujących nadmierną koncentrację ruchu turystycznego wraz z uszkodzeniami w ekosystemach Parku w trakcie przenoszenia kajaków wzdłuż brzegu rzeki. Udrożnienie, o którym mowa, będzie polegało na częściowym usunięciu gałęzi z koron powalonych do rzeki drzew. W ramach udrożnienia zostaną także przesunięte pnie niektórych drzew, aby umożliwić warunki minimalnego przepływu obok. Powalone drzewa nie będą usuwane z rzeki. Rozładowanie natężenia ruchu turystycznego w węzłowych miejscach wyeliminuje wydeptywanie brzegów rzeki i przedostawanie się do niej części śmieci (pochodzących z wywrotek kajaków) oraz ograniczy czynniki stresogenne dla zwierząt (obecność ludzi poza rzeką i związana z tym emisja hałasu). Skrócony także zostanie czas przepływu i przebywania ludzi na szlaku rzeki Drawy. Udrożnienie niektórych przeszkód wpłynie także na poprawę bezpieczeństwa osób przebywających na szlaku. Główny zabieg wykonywany będzie cyklicznie w miesiącu czerwcu, przed rozpoczęciem sezonu turystycznego na Drawie. Niewykluczone będą dodatkowe zabiegi w trakcie sezonu spowodowane nagłymi sytuacjami (np. powstawaniem wiatrołomów czy obsuwaniem się skarp z drzewami).

27) przebudowa napowietrznej linii energetycznej po ewentualnym zapewnieniu kompensacji przyrodniczej – zlikwidowane zostaną zagrożenia dla ptaków oraz element dysharmonizujący krajobraz, zmniejszy się także realne zagrożenie pożarem terenu Parku.

28) wykonywanie prac na potrzeby projektu planu ochrony – prace wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 64, poz. 401).

29) ochrona czynna storczykowatych (*Orchidaceae*) – ochrona gatunkowa związana jest z zabiegami wykaszania i usuwania krzewów z powierzchni ekosystemów nieleśnych, na których występują storczyki, umożliwienie dopływu wód zasobnych w węglan wapnia i poprawy warunków siedliskowych. Zabiegi wykonywane są przez cały rok.

30) ochrona czynna ptaków (sikory, kowaliki, pełzacze, dzięcioły, drozdy, muchołówki, szpaki, dudki, bażantowate, krukowate) – ochrona ptaków, poprzez uzupełnianie i udostępnianie bazy pokarmowej oraz wykonanie inwentaryzacji, oczyszczenie i naprawę uszkodzonych budek lęgowych oraz ponowne ich zawieszenie. Celem podejmowanych działań jest utrzymanie populacji ptaków polnych i leśnych oraz zmniejszenie śmiertelności w szczególnie trudnych warunkach okresu zimowego. Karma dla kuraków polnych wykładana jest na polach zgodnie z programem ochrony kuropatwy. Karma dla drobnych ptaków leśnych wykładana jest wokół osad położonych na terenie Parku co posiada dodatkowe znaczenie o charakterze edukacyjnym. Termin realizacji zabiegów to jesień i zima. Dodatkowo w celu ochrony kuraków polnych prowadzony jest monitoring i regulacja liczebności drapieżników (lis, jenot, szop pracz, norka amerykańska). Podejmowane działania są zgodne z opracowanym programem ochrony kuraków polnych. Regulacja podyktowana jest koniecznością zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym oraz ograniczania rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych. Czas przeprowadzania regulacji liczebności uwzględnia okres ochronny od kwietnia do końca czerwca.

31) ochrona ptaków środowisk wodno-błotnych i innych drobnych zwierząt – poprzez zwiększenie ilości miejsc do rozrodu i ich ochronę w okresie lęgowym oraz ograniczenie liczebności obcych gatunków zwierząt (jenot, szop pracz, norka amerykańska). Celem podejmowanych działań jest poprawienie warunków środowiskowych oraz bazy żerowej dla ptaków środowisk wodno-błotnych. Działania będą realizowane zgodnie z projektem LIFE+ „Ochrona ptaków wodnych i błotnych w pięciu Parkach Narodowych – odtworzenie siedlisk i ograniczanie wpływu inwazyjnych gatunków”.

32) ochrona jeleniowatych, dzików i zajęcy – ewentualne uzupełnianie bazy pokarmowej w okresie srogiej zimy i na przedwiośniu. Dokarmianie zwierząt ogranicza szkody w ekosystemach leśnych i podnosi kondycję zdrowotną zwierząt. Działania zmierzające do ochrony zwierząt w okresie

zimowym akceptowane są społecznie. Ponadto sposoby wspierania zwierząt w okresie zimowym są uwzględniane podczas edukacji przyrodniczej i kształtowania właściwych postaw ekologicznych.

33) ochrona nietoperzy (*Chiroptera*) – polega na realizowaniu programu ochrony gatunków oraz prowadzeniu spisów nietoperzy (zimowych i letnich). Ochrona wykonywana jest także poprzez zabezpieczenie miejsc rozrodu (stare ambony, strychy) oraz zimowisk (bunkry, piwnice, studnie). Zabiegi będą realizowane przez cały rok.

34) ochrona płazów (*Amphibia*) – poprzez utrzymanie i konserwację kopców do zimowania oraz miejsc do wypoczynku płazów, wodowskazów i stawów. Prowadzenie monitoringu i inwentaryzacji.

35) ochrona żółwia błotnego (*Emys orbicularis*) – priorytetem jest rozpoznanie liczebności, a także struktury populacji żółwia błotnego z określeniem rzeczywistych i prawdopodobnych miejsc bytowania i rozrodu. Planowane jest również stworzenie programu zachowania i ochrony tego gatunku w Parku. Podjęte będą działania zabezpieczające miejsca rozrodu (zabezpieczenie siatką) oraz poprawiające warunki siedliskowe (stworzenie miejsca do wygrzewania się i odpoczynku gadów). Termin realizacji zadań przewidziany jest na marzec-sierpień.

Wprowadzony podział obszaru Parku na rodzaje ochrony oraz miejsca udostępnienia obszaru Parku dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych opracowano w formie tabelarycznej. Określono również maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu Parku, udostępnionego dla realizacji wskazanego celu.

Realizacja zadań ochronnych w załącznikach do niniejszego zarządzenia może być dostosowana do konieczności usuwania negatywnych skutków zjawisk żywiołowych w Parku.

Wykonanie zadań ochronnych przyczyni się nie tylko do zachowania walorów przyrodniczo – krajobrazowych, ale również do utrzymania w należyтым stanie infrastruktury, jaką dysponuje Park. Działania prowadzone w miejscach udostępnianych Parku dodatkowo wpłyną na poprawę bezpieczeństwa osób odwiedzających Park.

Projekt zadań ochronnych uzyskał pozytywną opinię Rady Naukowej Drawieńskiego Parku w dniu 5 lipca 2012 roku.

Przepisy zarządzenia nie wpłyną negatywnie na obszar Natura 2000 PLB 320016 „Lasy Puszczy nad Drawą” oraz PLH 320046 „Uroczyska Puszczy Drawskiej”. Przewidziane do wykonania zadania ochronne przyczynią się do poprawy i zachowania stanu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000. W szczególności będzie to dotyczyło ochrony następujących gatunków flory i fauny:

- 1) ssaków - nocek duży (*Myotis myotis*), bóbr (*Castor fiber*), wilk (*Canis lupus*), wydra (*Lutra lutra*),
- 2) płazów i gadów: traszka zwyczajna (*Triturus cristatus*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), żółw błotny (*Emys orbicularis*),
- 3) ryb - minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), łosoś (*Salmo salar*), boleń (*Aspius aspius*), różanka (*Rhodeus sericeus amareus*), koza (*Cobitis taenia*), głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*),
- 4) bezkręgowców - skójką gruboskorupowa (*Unio crassus*), trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*), zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*), czerwonończyk nieparek (*Lycaenadispar*),
- 5) ptaków - bąk zwyczajny (*Botaurus stellaris*), łabędź krzykliwy (*Cygnus cygnus*), trzmielojad (*Pernis apivarus*), bielik (*Heliaetus albicilla*), derkacz (*Crex crex*), żuraw (*Grus grus*), sóweczka (*Glaucidium passerinum*), zimorodek (*Alcedo atthis*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), dzięcioł średni (*Dendrocopus medius*), jarząbek (*Sylvia nisoria*), muchołówka mała (*Ficedula parva*), siniak (*Columba oenas*), nurogęś (*Mergus merganser*),
- 6) roślin - lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*) oraz typów siedlisk: twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramieniem *Charetea*, starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion Potamion*, naturalne dystroficzne zbiorniki wodne, nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników, suche wrzosowiska, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), torfowiska wysokie zdegradowane zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*, torfowiska nakredowe, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, bory i lasy bagienne, łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.